

Minister Infrastruktury

Znak pisma: DGWiŻŚ-5.054.1.2024
Warszawa, 19 czerwca 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację nr 1285 Poseł na Sejm RP Elżbiety Polak w sprawie klęski na Odrze, Minister Infrastruktury w zakresie swojej właściwości przedstawia odpowiedź na pytanie zawarte w interpelacji.

„Jakie działania zostały podjęte w celu ratowania Odry oraz wyeliminowania przyczyn katastrofy, która miała miejsce w 2022 r.?”

Na wstępie należy wskazać, że poniższa odpowiedź dotyczy działań podjętych przez resort gospodarki wodnej. Odpowiedź nie zawiera informacji na temat działań podejmowanych przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministerstwo Przemysłu w zakresie swojej właściwości w celu wyeliminowania przyczyn katastrofy, która miała miejsce w 2022 r., w szczególności działań podejmowanych w celu zmniejszenia zasolenia wód, zapewnienia odpowiedniego monitoringu, ograniczenia związków biogennych w wodach, zwłaszcza azotu i fosforu.

Obecnie obowiązująca ustawa z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry (Dz. U. poz. 1963), zwana dalej „ustawą o rewitalizacji rzeki Odry”, koncentruje swoje uregulowania na kwestiach inwestycyjnych, w ramach którego pomija cel kluczowy - doprowadzenie do możliwości samooczyszczenia się rzeki. W tym obszarze kluczowe jest jednak zmniejszenie zanieczyszczenia chlorkami i siarczanami, zmniejszenie ilości substancji biogennych w wodzie oraz poprawa stanu rzek zasilających Odrę. Ani określenie kazuistycznego katalogu inwestycji o charakterze budowlanym, ani tym bardziej powołanie uzbrojonej formacji – Inspekcji Wodnej, nie przyczyni się do szybkiego polepszenia stanu wód rzeki Odry. Zaproponowane w ustawie działania inwestycyjne, czy też administracyjne okazują się nieskuteczne w związku z utrzymującym się zanieczyszczeniem wód drugiej najdłuższej polskiej rzeki i nie dają żadnej gwarancji na doprowadzenie stanu ekologicznego wód tej rzeki do co najmniej stanu dobrego. Jak wskazała Najwyższa Izba Kontroli w Informacji o wynikach kontroli działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze, uregulowania zawarte w obowiązującej ustawie, właśnie z uwagi na odległy horyzont czasowy ich wdrożenia nie stanowią wystarczającej odpowiedzi na potrzeby wynikające z aktualnego stanu tych wód i nie zmniejszają ryzyka wystąpienia ponownej katastrofy ekologicznej w przyszłości, a nawet ryzyko to potęgują.

Najskuteczniejszym sposobem przeciwdziałania ponownemu wystąpieniu takiej katastrofy powinny być działania naprawcze. Priorytetem powinno zaś być określenie katalogu działań zapewniających możliwie efektywne przeprowadzenie działań pro-przyrodniczych, właściwych dla funkcjonowania wód płynących i możliwie jak najszybsze samooczyszczenie wód rzeki Odry. Najważniejszym działaniem powinna być eliminacja zanieczyszczeń, które są głównym powodem katastrofy, jaka się wydarzyła latem 2022 r.

Osiągnięciu powyższych celów ma służyć m.in. opracowywany obecnie w Ministerstwie Infrastruktury projekt ustawy o zmianie ustawy o rewitalizacji rzeki Odry oraz niektórych innych ustaw.

Przedmiotowy projekt ustawy ukierunkowany jest na wsparcie działań o charakterze renaturyzacyjnym i zmierzających do jak najszybszego oraz najefektywniejszego samooczyszczenia się wód rzeki Odry, które powinny przyczynić się do polepszenia stanu wód tej rzeki w horyzoncie czasowym zdecydowanie mniej odległym niż możliwy do osiągnięcia przy pomocy inwestycji w obszarze robót budowlanych realizowanych na ciekach wodnych.

W ramach resortu gospodarki wodnej działania podjęte w celu ratowania Odry oraz wyeliminowania przyczyn katastrofy, realizuje również PGW Wody Polskie.

Na podstawie informacji uzyskanych z PGW Wody Polskie należy wskazać, że mając na uwadze sytuację na Odrze w 2022 r. PGW Wody Polskie wszczęło w trybie pilnym procedurę dokonania przeglądu 331 pozwoleń wodnoprawnych w zakresie wprowadzania ścieków do wód Odry i jej dopływów (w tym wprowadzania ścieków do urządzeń wodnych) pod względem warunków ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Z informacji dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej (RZGW) PGW Wody Polskie i dyrektorów zarządów zlewni PGW Wody Polskie z obszaru działania RZGW w: Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie wynikało, że zostały zidentyfikowane 92 pozwolenia wodnoprawne, w których ustalone warunki dotyczyły w szczególności wskaźników świadczących o zasoleniu wód. Przeglądy tych pozwoleń wodnoprawnych zakończyły się spisaniem protokołów, z których wynika, że w przeważającej liczbie przypadków zakłady dotrzymują ustaleń obowiązujących pozwoleń.

W stosunku do zakładów, dla których stwierdzono, że w pewnym zakresie uchylają warunkom posiadanego pozwolenia wodnoprawnego, organy PGW Wody Polskie uznały, że nieprawidłowości te nie dawały podstaw do zastosowania art. 415 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, tj. cofnięcia lub ograniczenia pozwolenia wodnoprawnego.

Na podstawie art. 22 ustawy z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry, tj. przepisu nakładającego na PGW Wody Polskie obowiązek dokonania przeglądów pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków do wód na obszarze zlewni rzeki Odry w terminie 18 miesięcy od wejścia w życie ww. ustawy, podjęto dotychczas następujące działania. PGW Wody Polskie dokonały przeglądu 395 pozwoleń wodnoprawnych, z czego:

- 1) w jednym przypadku został skierowany wniosek do organu wyższej instancji o przeanalizowanie czy nie zachodzą przesłanki do stwierdzenia nieważności decyzji udzielającej pozwolenia wodnoprawnego;
- 2) w trzech przypadkach wszczęto postępowanie w sprawie cofnięcia pozwolenia wodnoprawnego i są w toku;

- 3) dwa pozwolenia wodnoprawne cofnięto (w przypadku jednej decyzji jest prowadzone postępowanie odwoławcze);
- 4) w trzech przypadkach zaistniała okoliczność do cofnięcia pozwolenia wodnoprawnego (postępowania jeszcze nie zostały wszczęte);
- 5) w jedenastu przypadkach stwierdzono wygaśnięcie pozwoleń wodnoprawnych.

W pozostałych przypadkach podmioty prawidłowo realizują warunki pozwoleń wodnoprawnych. Przeprowadzone przeglądy stanowią pierwszy etap działań i będą kontynuowane zgodnie z terminem wskazanym w art. 22 ustawy o rewitalizacji rzeki Odry.

Równolegle, zgodnie z art. 416 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne organ właściwy w sprawach pozwoleń wodnoprawnych dokonuje przeglądu pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód lub wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, lub do urządzeń kanalizacyjnych, a także realizacji tych pozwoleń, co najmniej raz na 4 lata.

W 2023 r. organy PGW Wody Polskie, na obszarze działania RZGW w: Gliwicach, Wrocławiu i Szczecinie, przeprowadziły 770 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych.

Plan przeglądów na 2024 r., na obszarze PGW Wody Polskie RZGW w Gliwicach przewiduje przeprowadzenie 220 przeglądów, na obszarze PGW Wody Polskie RZGW we Wrocławiu – 606, na obszarze PGW Wody Polskie RZGW w Szczecinie – 93 przeglądów pozwoleń wodnoprawnych (łącznie 919 przeglądów).

PGW Wody Polskie podejmowało także działania w ramach kontroli gospodarowania wodami. Objęto nimi zakłady, które z uwagi na ilość i parametry ścieków, mogą mieć największy wpływ na stan wód rzeki Odry, jej dopływów oraz Kanału Gliwickiego. W latach 2022-2024 skontrolowano 156 podmiotów, z czego liczba kontroli doraźnych to 110, planowych – 46. W pozostałym okresie 2024 r. jest planowanych 9 kolejnych kontroli.

Należy zaznaczyć, że PGW Wody Polskie od 2021 r. prowadzi stałe działania w zakresie weryfikacji formalno-prawnej czynnych i nieczynnych urządzeń wodnych, służących do odprowadzania do rzek ścieków lub wód opadowych i roztopowych (wylotów). Do maja 2024 r. na obszarze trzech odrzańskich RZGW zidentyfikowano 1 722 urządzeń, które mają nieuregulowaną lub niewyjaśnioną kwestię lub których użytkownicy nie posiadają stosownych decyzji administracyjnych regulujących korzystanie z wód. Wobec 668 z nich zostały uregulowane sprawy formalno-prawne, natomiast 451 zostało zamkniętych.

Ponadto, w związku z zaistniałą w 2022 r. sytuacją na rzece Odrze PGW Wody Polskie zrealizowało następujące przedsięwzięcia:

- 1) opracowano i wprowadzono zarządzenie nr 2/2023 r. Prezesa PGW Wody Polskie w sprawie zasad i procedur wykonywania zadań zarządzania kryzysowego, zmieniające zarządzenie nr 60/2021 (znowelizowano skład, zasady powoływania i pracy całodobowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego);
- 2) utworzono Wydział Monitorowania Zagrożeń, który od 1 stycznia 2023 r. realizuje całodobowy monitoring zagrożeń z obszaru właściwości PGW Wody Polskie (Zespół opracowuje codzienne raporty w zakresie bieżących informacji o otrzymanych zagrożeniach oraz podejmowanych działaniach);
- 3) opracowano procedury realizacji przedsięwzięć zarządzania kryzysowego, zawierające sposoby postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji

- kryzysowych, w tym procedurę postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia dla środowiska wodnego;
- 4) opublikowano na stronie internetowej PGW Wody Polskie całodobowy numer telefonu i adres e-mail, na który można zgłaszać zauważone zagrożenia dla środowiska wodnego;
 - 5) zgłoszono procedurę postępowania w przypadku wystąpienia zagrożenia dla środowiska wodnego do wdrożenia do Planu Zarządzania Kryzysowego Ministra Infrastruktury; przedmiotowa procedura, jako moduł zadaniowy „Reagowanie na zagrożenia w środowisku wodnym”, została włączona z dniem 1 czerwca 2023 r. do Planu Zarządzania Kryzysowego Ministra Infrastruktury – dział administracji rządowej – gospodarka wodna;
 - 6) PGW Wody Polskie ściśle współpracuje z podmiotami realizującymi monitoring środowiska, tj. Głównym Inspektorem Ochrony Środowiska, Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska, Wojewódzkimi Centrami Zarządzania Kryzysowego i Centrami Powiadamiania Ratunkowego w zakresie wymiany informacji o zaistniałych zagrożeniach oraz podejmowanych działaniach w miejscach wystąpienia zagrożenia.

Dodatkowo, warto wskazać, że odbywają się cykliczne Spotkania Grupy roboczej ds. rekomendowania ograniczenia zrzutów (powołanej zgodnie z poleceniem z 7 sierpnia 2023 r. wydanym na posiedzeniu Międzyresortowego Zespołu ds. Przeciwdziałania Sytuacjom i Zagrożeniom Środowiskowym na rzece Odrze). W skład Grupy wchodzi przedstawiciele m.in. PGW Wody Polskie.

Od 8 sierpnia 2023 r. do 11 czerwca 2024 r. odbyło się 89 spotkań Grupy, na których główne rekomendacje dotyczyły:

- 1) 14 sierpnia 2023 r. – KWK Sośnica ograniczenie zrzutu o 25% od 16 sierpnia do 31 sierpnia;
- 2) 1 września 2023 r. – KWK Sośnica przedłużenie ograniczenia do 15 września o 25% (z możliwością dalszego przedłużenia do 30 września);
- 3) 9 września 2023 r. – KGHM ograniczenie zrzutu w dniach 10-15 września ze względu na prace modernizacyjno-remontowe zbiornika retencyjnego;
- 4) 12 września 2023 r. – zgodnie z rekomendacją RZZK wstrzymanie zrzutu przez KWK Sośnica na trzy doby;
- 5) 14 września 2023 r. – KWK Sośnica przedłużenie ograniczenia do 30 września o 25%;
- 6) 27 września 2023 r. – KWK Sośnica przedłużenie ograniczenia do 15 października o 25%;
- 7) 16 października 2023 r. – KWK Sośnica powrót do zrzutu bez ograniczeń zgodnie z posiadanym pozwoleniem wodnoprawnym;
- 8) 20 października 2023 r. – spotkania Grupy zgodnie z decyzją Prezesa PGW Wody Polskie od listopada odbywają się jeden raz w tygodniu w każdy czwartek o godz. 14.00;
- 9) 25 kwietnia 2024 r. – KGHM ograniczenie w dniach 25-28 kwietnia zrzutu do 100 m³/min, ewentualny powrót do zrzutu na poziomie 115 m³/min ;jeśli nie będzie wzrostu zagrożenia spowodowanego wzrostem obecności P.parvum;
- 10) 9 maja 2024 r. – KGHM proces ograniczania zrzutów z takim wyliczeniem, aby w dniu 9 maja br. w godzinach popołudniowych osiągnąć poziom około 110

m³/min, a w dniu 10 maja br. również w godzinach popołudniowych osiągnąć poziom około 105 m³/min. Decyzja o powrocie do zrzutu na poziomie 118-119 m³/min miała być podjęta w ramach kontaktów roboczych w sobotę i w niedzielę (tj. 11-12 maja br.) z Zastępcą Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Dyrektorem Departamentu Usług Wodnych PGW Wody Polskie w zależności od sytuacji i dostępności wyników badań doraźnych;

- 11) 16 maja 2024 r. – PGWiR Jastrzębie ograniczony zrzut przez wprowadzanie do zbiorników retencyjnych do 9 tys. m³ wód kopalnianych na dobę do czasu spadku przewodności lub wzrostu przepływu w rzece. KGHM miał dostosować zrzut w zależności od przepływów notowanych w rzece oraz przy prowadzeniu regularnych badań przewodności powyżej i poniżej wyznaczonego punktu zrzutu;
- 12) 23 maja 2024 r. – PGWiR Jastrzębie normalny zrzut zgodnie z posiadanymi pozwoleniami wodno-prawnymi nie przekraczając wartości przewodności po zrzucie 1750 μS/cm. KGHM miał dostosowywać zrzut w zależności od przepływów notowanych w rzece Odrze oraz prowadzić regularne badania przewodności powyżej i poniżej wyznaczonego punktu zrzutu;
- 13) 29 maja 2024 r. – PGWiR Jastrzębie realizował normalny zrzut zgodnie z posiadanymi pozwoleniami wodnoprawnymi nie przekraczając wartości przewodności po zrzucie 1750 μS/cm. KGHM miał dostosowywać zrzut w zależności od przepływów notowanych w rzece Odrze oraz prowadzić regularne badania przewodności powyżej i poniżej wyznaczonego punkt zrzutu;
- 14) 6 czerwca 2024 r. – KGHM realizuje od 7 czerwca:
 - 1) ciągłą obserwację odczytów sond na odcinku Malczyce - Głogów - do miejsca za wylotem firmy,
 - 2) dostosowywanie zrzutów do bieżących odczytów, tak aby w miejscu pełnego wymieszania w okresie najbliższych 2 dni nie przekroczyć wartości przewodności powyżej 2300 mS.

Niniejsza rekomendacja była zawiązana z przemieszczającą się falą wody o wysokiej przewodności, której dotarcie do wylotu KGHM było przewidywane na 9 czerwca 2024 r. w godzinach nocnych i obowiązywała do 10 czerwca 2024 r. do końca dnia.

W ramach resortu gospodarki wodnej działania podjęte w celu ratowania Odry oraz wyeliminowania przyczyn katastrofy, realizuje również Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW – PIB).

Zgodnie z ustaleniami z narady międzyresortowego zespołu w sprawie sytuacji na Odrze z dnia 14 marca 2024 r. IMGW-PIB został wskazany do prac zmierzających do opracowania dynamicznego modelu hydrologicznego dla potrzeb analizy jakości wody rzeki Odry.

Synoptycy IMGW-PIB biorą również udział w cotygodniowych (początkowo codziennych) spotkaniach, organizowanych przez PGW Wody Polskie, dotyczących aspektów jakości wody i zrzutu ścieków, prezentując aktualną i prognozowaną sytuację hydrologiczno-meteorologiczną. Na podstawie prognoz IMGW-PIB opracowywane są rekomendacje dla zakładów odprowadzających ścieki o zwiększonym zasoleniu.

Zgodnie z ustawą z dnia 13 lipca 2023 r. o rewitalizacji rzeki Odry na Państwową Służbę Hydrologiczno-Meteorologiczną (PSHM) realizowaną przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej- Państwowy Instytut Badawczy zostały nałożone dodatkowe zadania

dotyczące opracowywania i przekazywania zakładom odprowadzającym ścieki o zwiększonym zasoleniu ostrzeżeń przed suszą hydrologiczną dla obszaru lokalizacji zrzutu chlorków i siarczanów dokonywanego przez zakład, a także prognozy hydrologiczne dotyczące suszy hydrologicznej, jeżeli posiada takie informacje.

Z uwagi na fakt, że zakłady odprowadzające ścieki o zwiększonym zasoleniu są podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą, zgodnie art. 385 ust. 5 Prawa wodnego w dniu 20 grudnia 2023 r. IMGW-PIB przesłał do 54 z nich ofertę wariantową dotyczącą ostrzeżeń przed suszą hydrologiczną prognoz hydrologicznych oraz innych produktów. Do dnia 15 marca 2024 r. spośród 54 podmiotów, do których skierowana była oferta, jedynie 4 z nich podpisało umowę z PSHM IMGW-PIB na otrzymywanie ostrzeżeń przed suszą hydrologiczną i prognoz hydrologicznych.

Z poważaniem,

z upoważnienia Ministra Infrastruktury

Przemysław Koperski

Podsekretarz Stanu

Dokument podpisany elektronicznie.

Do wiadomości:

- 1) Pani Paulina Hennig-Kloska, Minister Klimatu i Środowiska;
- 2) Pan Czesław Siekierski, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi;
- 3) Pani Marzena Czarnecka, Minister Przemysłu.